

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หัวข้อ : หลักสิทธิมนุษยชน

เรื่อง : ความเสมอภาคของบุคคลสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

จัดทำโดย

นายเนติพงษ์ วิจิตรเวชการ

รหัส ๕๙๐๔๑๐

เอกสารวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” รุ่นที่ ๔

วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ

สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ความเสมอภาคของบุคคลสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

หลักความเสมอภาคของบุคคลสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญของประชาชนคนไทย ได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกันเสมอมา โดยได้รับการรับรองไว้โดยชัดแจ้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับไม่ว่าจะเป็น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดหลักความเสมอภาคของบุคคลไว้ในมาตรา ๕^๑ว่า ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน ซึ่งเห็นได้ว่า รัฐ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของบุคคลภายในประเทศ ให้ได้รับความเสมอภาค สิทธิ เสรีภาพ ที่เท่าเทียมกัน เช่นด้านกฎหมายโดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐^๒ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน รวมถึงความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง” บทบัญญัติที่เกี่ยวกับ ความเสมอภาคและสิทธิ เสรีภาพ ของ ประชาชน ยัง ได้ รับ การ รับ ร้อง ไว้ อีก หลาย ครั้ง ใน รัฐธรรมนูญ ฉบับ ต่อ ๆ มา เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ.๒๕๕๐ บัญญัติเรื่องหลักความเสมอภาคและสิทธิ เสรีภาพของประชาชนไว้ใน มาตรา ๓๐- ๓๑^๓ เป็นต้น

หลักความเสมอภาคถือว่าเป็นหลักกฎหมายหรือหลักการที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไป โดยมีการยอมรับเอาหลักความเสมอภาคเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายรัฐธรรมนูญทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และยังถือเป็นหลักกฎหมายทั่วไปในระดับของรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลและมีผลผูกพันองค์กรใช้อำนาจรัฐเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ทุกคนย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายที่เท่าเทียมกัน โดยมีต้องคำนึงถึงคุณสมบัติอื่นๆ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ถิ่นกำเนิด หลักความเสมอภาคยังเป็นหลักที่ควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจของตนตามอำเภอใจ ดังนั้นหลักความเสมอภาคจึงเป็นหลักสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสามารถนำมาตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐไม่ว่าจะเป็น ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ

บทความนี้ จึงกล่าวถึงความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับหลักความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองไว้โดยชัดแจ้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อธิบายแนวคิดความเสมอภาค ตลอดจนพัฒนาการของหลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายของประเทศไทยรวมทั้งวิเคราะห์ความเห็นทางกฎหมาย

^๑ มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดเพศหรือศาสนาใดย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน

^๒ มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดเชื้อชาติภาษาเพศอายุสภาพทางกายหรือสุขภาพสถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมความเชื่อทางศาสนาการศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้
มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

หลักความเสมอภาคทั่วไป

หลักความเสมอภาคทั่วไปเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคนที่ได้รับจากรัฐ หากเรื่องนั้นมิได้มีการกำหนดไว้ในหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง แต่หากเรื่องใดมีหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องกำหนดไว้แล้วให้พิจารณาไปตามหลักความเสมอภาคเรื่องนั้นๆ^๔ ในระบบกฎหมายของไทยตั้งแต่ครั้งพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราวพุทธศักราช ๒๔๗๕ ที่ปรากฏว่ามีการบัญญัติให้ชายและหญิงมีความเสมอภาคในการออกเสียงเลือกตั้ง แม้ว่าในครั้งนั้นจะมีได้กล่าวถึงหลักความเสมอภาคไว้โดยเฉพาะก็ตาม และต่อมาก็ได้มีการบัญญัติยอมรับซึ่งหลักความเสมอภาคเอาไว้ในรัฐธรรมนูญแทบทุกฉบับกระทั่งในปัจจุบันที่ปรากฏการยอมรับซึ่งหลักความเสมอภาคเอาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งมีหลักสำคัญอยู่ในมาตรา ๓๐ ที่บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับ บุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

หลักความเสมอภาคทั่วไปตามมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ย่อมถือได้ว่าเป็นสิทธิของบุคคลเพื่อเรียกร้องมิให้มีการใช้อำนาจตามอำเภอใจ การใช้อำนาจอย่างอำเภอใจ หมายถึง การใช้อำนาจโดยไม่พิจารณาเนื้อหาของเรื่องนั้นๆ และไม่อาจจะค้นหาเหตุผลที่รับฟังได้จากการพิจารณาตัดสินใจดังกล่าวเพื่อให้มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน มิได้เรียกร้องว่าจะต้องกระทำให้เท่าเทียมกันทุกประการ

^๓ มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับ บุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา ๓๑ บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐและพนักงานหรือลูกจ้างขององค์ของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายหรือกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับ การเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

เนื่องจากการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในสายตาของกฎหมายนั้น หมายถึง กรณีที่มีข้อเท็จจริงอย่างเดียวกัน ย่อมได้รับผลในทางกฎหมายอย่างเดียวกัน ดังนั้น เรื่องหลักความเสมอภาคจึงต้องมีการเปรียบเทียบกันระหว่างข้อเท็จจริง ๒ ข้อเท็จจริง บุคคล ๒ บุคคล หรือกลุ่มบุคคล ๒ กลุ่ม โดยจะต้องคำนึงว่า ไม่มีข้อเท็จจริงใดๆ หรือบุคคลใด หรือกลุ่มบุคคลใดจะเหมือนกันทุกประการอีกข้อเท็จจริงหนึ่ง หรืออีกบุคคลหนึ่ง เพราะหากปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยมิได้พิจารณาข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในเรื่องนั้นๆ ในที่สุดอาจนำไปสู่การปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมได้

หลักความสำคัญของหลักความเสมอภาค

หลักความเสมอภาค ได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในหลักการพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพที่มีความสำคัญมากที่สุดประการหนึ่งต่อมนุษย์ทุกคนที่จะดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และย่อมต้องการการเคารพและคุ้มครองจากรัฐและปัจเจกชนผู้อื่นด้วย

๑. หลักความเสมอภาคยังเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของสิทธิและเสรีภาพทั้งหลาย^๔

ถึงแม้ว่ารัฐจะได้รับรองไว้ทั้งสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกายทรัพย์สิน และสิทธิหรือเสรีภาพอื่นของบุคคลไว้ก็ตาม แต่หากบุคคลนั้นๆ ไม่อาจใช้สิทธิและเสรีภาพนั้นได้เท่าเทียมกับผู้อื่น ต้องถูกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคมหรือถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐ สิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรองไว้นั้นย่อมไร้ความหมาย เพราะฉะนั้นสิทธิทุกสิทธิจึงต้องมีความเสมอภาค และจะต้องได้รับการยอมรับนับถือจากรัฐ ตลอดจนรัฐจะต้องคุ้มครองมิให้ผู้ใดมาล่วงละเมิดต่อหลักความเสมอภาคหลักความเสมอภาคหรือสิทธิในความเสมอภาคของบุคคลได้

๒. หลักความเสมอภาคถือหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์^๖

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น อาจกล่าวโดยสรุปสำหรับความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ว่าเป็นคุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะอันสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์และผูกพันกับความเป็นมนุษย์เท่านั้น เป็นคุณค่าที่มีอยู่เพื่อให้มนุษย์มีอิสระที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลนั้นภายใต้ความรับผิดชอบของตนเอง นั่นคือบุคคลที่เป็นมนุษย์ทุกคนย่อมได้รับการคุ้มครองซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยไม่ต้องคำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือคุณสมบัติอื่นใดของบุคคลนั้น

^๔ นางสาวอัจฉราพร พรหมดา, เอกสารผลงานทางวิชาการ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๖, เรื่องการสรรหาคนพิการเข้ารับราชการ : ข้อยกเว้นหลักความเสมอภาค, น. ๒๖-๒๗, อ้างถึงใน ภาคภูมิ โกะเออินทร์, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, เรื่องหลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายไทย ๒๕๔๙, น. ๑๗.

๓. หลักความเสมอภาคถือเป็นหลักที่ควบคุมมิให้รัฐให้อำนาจอย่างอำเภอใจ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ ที่กำหนดให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้งโดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภาคณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง และตามมาตรา ๓๐ ซึ่งได้รับรองหลักความเสมอภาคไว้ในรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุนี้รัฐจึงต้องผูกพันต่อหลักความเสมอภาค นั่นคือองค์คณาพิพทั้งหลายซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจหรือเป็นผู้กระทำการแทนรัฐจึงต้องผูกพันตนต่อหลักความเสมอภาค และจะต้องไม่กระทำการที่เป็นการใช้อำนาจอย่างอำเภอใจอันขัดแย้งกับหลักความเสมอภาคซึ่งได้รับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญ

๔. หลักความเสมอภาคถือเป็นหลักการที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญและกติการะหว่างประเทศ

หลักความเสมอภาคนั้นมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการในทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของทวีปยุโรปอย่างมาก โดยเฉพาะการปรากฏให้เห็นเป็นลายลักษณ์อักษรของบทบัญญัติที่ยืนยันซึ่งเป็นหลักความเสมอกันของปัจเจกชนต่อรัฐ ซึ่งเป็นกรณีที่ดีที่ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาของหลักความเสมอภาคอย่างยิ่ง^๗ คือจุดเริ่มที่ทำให้หลักความเสมอภาคได้เบ่งบานให้เห็นปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะพิจารณาเป็นเบื้องต้นเสียก่อนว่าในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในแต่ละประเทศให้ความสำคัญกับหลักความเสมอภาคโดยได้กำหนดรองรับหลักความเสมอภาคไว้อย่างไรบ้าง

ความหมายของหลักความเสมอภาค

หลักความเสมอภาคหรือที่เรียกว่าหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย (Equality before the law) หรืออีกนัยหนึ่งสิทธิของราษฎรที่จะได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกันนี้ กล่าวได้ว่ามีบัญญัติรับรองอยู่ในรัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยแทบทุกรัฐดังได้แสดงตัวอย่างแล้วข้างต้น หลักความเสมอภาคดังกล่าวนี้หมายความว่าองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งหลาย ต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน และปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญให้แตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน การปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญให้แตกต่างกันก็ตีการปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญให้เหมือนกันก็ดี ย่อมขัดต่อหลักความเสมอภาค^๘

หลักความเสมอภาคถือได้ว่าเป็นหลักที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะถือว่าเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งหมายความว่า ศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์จะได้รับความคุ้มครองก็ต่อเมื่อบุคคลสามารถนำสิทธิต่างๆที่ได้รับการบัญญัติรับรองคุ้มครองแก่บุคคลนั้นไปอ้างได้อย่างเท่าเทียมกัน

หลักความเสมอภาคยังถือได้ว่าเป็นหลักพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยและในบางครั้งก็ถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานที่สุด พื้นฐานเสียยิ่งกว่าเสรีภาพ ทั้งนี้เพราะความเสมอภาคก็คือ มนุษย์ นั่นเอง ความเสมอภาคทำให้การใช้เสรีภาพเป็นไปอย่างทั่วถึง ถ้าเสรีภาพเป็นเสรีภาพที่คนบางกลุ่มเข้าถึงได้ ในขณะที่คนบางกลุ่มเข้าถึงไม่ได้ ในกรณีดังกล่าวก็ไม่ถือว่ามีเสรีภาพแต่ประการใด ความเสมอภาคจึงเป็นพื้นฐานของเสรีภาพและเป็นหลักประกันในการทำให้เสรีภาพเกิดขึ้นอย่างจริงจัง^๙

หลักความเสมอภาคจึงมิได้หมายถึงความเท่าเทียมกันในทุกกรณี แต่สาระสำคัญก็คือเป็นหลักการที่เรียกร้องให้ “ต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญไม่เหมือนกันให้แตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะของเรื่องนั้น ๆ”^{๑๐}

^๙ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน, ๒๕๕๗) น. ๑๐๗-๑๑๐.

^{๑๐} เพิ่งอ้าง.

^{๑๑} สมคิด เลิศไพฑูรย์, “หลักความเสมอภาค”, วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๒ น. ๑๖๑-๑๖๒ (มิถุนายน ๒๕๕๒), อ้างถึงใน, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙, ภาคภูมิ โภกะอินทร์, หลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายไทย, น. ๑๒.

^{๑๒} วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๓๘) น. ๓๔-๓๕ อ้างถึงใน, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙, ภาคภูมิ โภกะอินทร์, หลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายไทย, น. ๑๗.

^{๑๓} สมคิด เลิศไพฑูรย์, “หลักความเสมอภาค”, วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๒ น. ๑๖๔-๑๖๕ (มิถุนายน ๒๕๕๓), อ้างถึงใน, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙, ภาคภูมิ โภกะอินทร์, หลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายไทย, น. ๑๙.

^{๑๔} บรรเจิด สิงคะเนติ, โครงการเฉลิมพระเกียรติสารະนุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เรื่อง หลักความเสมอภาค, (กรุงเทพมหานคร: องค์การคำคุณส์สภา, ๒๕๕๓) น. ๑ - ๓, อ้างถึงใน, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙, ภาคภูมิ โภกะอินทร์, หลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายไทย, น. ๑๗.

สถานะของหลักความเสมอภาค

หลักความเสมอภาคได้รับการยอมรับกันว่าเป็น “หลักกฎหมายทั่วไป” ที่มีคุณค่าเทียบเท่ารัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่จะต้องได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน^{๑๑} หลักกฎหมายทั่วไปจึงมีความเป็นนามธรรมและยากที่จะกำหนดขอบเขตให้แน่นอนตายตัว และยังเป็นที่ยกเถียงกันได้ อย่างไรก็ตามก็ดีหลักกฎหมายทั่วไปนั้นถือเป็นหลักที่สำคัญ เพราะถือเป็นหลักการที่ใช้ควบคุมหรือเป็นข้อจำกัดการใช้อำนาจขององค์กรใช้อำนาจทั้งหลายมิให้ใช้อำนาจกระทำการต่าง ๆ โดยอำเภอใจ

หลักกฎหมายทั่วไปนั้นถือว่ามิสภาพบังคับแม้จะไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรกำหนดไว้ แต่หลักกฎหมายทั่วไปก็ยังไม่ความสัมพันธ์กับกฎหมายลายลักษณ์อักษร โดยสภาพบังคับของหลักกฎหมายทั่วไปนั้น ๆ จึงต้องเกิดขึ้นจากหลักนั่นเอง มิได้อาศัยบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่มีอยู่กล่าวคือมิใช่มีผลบังคับเพราะกฎหมายเขียนไว้ เพราะกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่มีอยู่เป็นเพียงที่มาโดยอ้อมของหลักกฎหมายทั่วไปเท่านั้น

หลักความเสมอภาคซึ่งถือกันว่าเป็นหลักกฎหมายทั่วไปในระดับของรัฐธรรมนูญ จึงมีผลผูกพันการใช้อำนาจอหามาขององค์กรใช้อำนาจรัฐทุกองค์กร เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ อย่างไรก็ตามก็ดี หลักความเสมอภาคนั้นก็ยังถือเป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่ได้รับการยอมรับและถูกนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของหลายประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้วด้วย

^{๑๑} บุบผา อัครพิมาน, “หลักกฎหมายทั่วไป”, ใน รวมบทความทางวิชาการ เล่ม ๑ :กฎหมายปกครอง ภาคสารบัญญัติ, (กรุงเทพมหานคร:สำนักงานศาลปกครอง, ๒๕๔๘) น.๑๐, อ้างถึงใน, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙, ภาคภูมิ โภคะอินทร์, หลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายไทย, น.๑๙.

ประเภทของหลักความเสมอภาค

ประเภทของหลักความเสมอภาคโดยทั่วไปแล้ว สามารถออกได้เป็น ๓ ประการ ได้แก่ หลักความเสมอภาคทั่วไป หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง และหลักข้อห้ามมิให้มีการเลือกตั้ง ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

๑. หลักความเสมอภาคทั่วไป

หลักความเสมอภาคทั่วไป เป็นหลักการที่มีได้เรียกร้องให้มีการปฏิบัติให้เหมือนกันในทุกกรณี แต่เรียกร้องมิให้มีการปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันให้แตกต่างกันอย่างอำเอใจ หรือมิให้มีการปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญต่างกันให้เหมือนกันอย่างอำเอใจ ดังนั้น หลักความเสมอภาคทั่วไปจึงถือว่าเป็นหลักข้อห้ามหรือเป็นสิทธิเรียกร้องของบุคคลเพื่อมิให้มีการใช้อำนาจอย่างอำเอใจนั่นเอง^{๑๒} ตัวอย่างของหลักความเสมอภาคทั่วไปนั้นปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมอยู่ในมาตรา ๓๐วรรค ๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่กำหนดว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน”

๒. หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง

หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง หมายถึงหลักความเสมอภาคที่นำมาใช้พิจารณาเฉพาะกรณี ตัวอย่างเช่น ตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยกำหนดให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ซึ่งถือว่าเป็นหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชายและหญิง และในรัฐธรรมนูญของไทยฉบับปัจจุบัน ยังได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องไว้อีกหลายเรื่องเช่นกัน ซึ่งในแง่ของการนำหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องไปใช้ โดยพิจารณาว่ากรณีใดจะขัดหรือแย้งต่อหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องหรือไม่ จึงต้องดูที่หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องที่กำหนดไว้นั้นเสียก่อน หากเห็นว่าไม่ขัดกับหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องแล้ว กรณีดังกล่าวก็ไม่ต้องกลับมาพิจารณาหลักความเสมอภาคทั่วไปอีก^{๑๓} ตัวอย่างของหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องหญิงและชาย เช่น กรณีของชื่อสกุลของหญิงมีสามีหลักการที่กฎหมายกำหนดให้ต้องเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลของสามีเท่านั้น โดยมีได้ให้ใช้ชื่อสกุลของฝ่ายหญิงเป็นชื่อสกุลของคู่สมรสแต่อย่างใดนั้น เป็นการเลือกปฏิบัติของกฎหมายโดยอาศัยเหตุผลจากประเพณีวัฒนธรรมอย่างเดียว จึงไม่อาจถือเป็นเหตุผลอันสมควรที่จะเป็นข้อยกเว้นซึ่งหลักความเสมอภาคระหว่างหญิงและชายได้^{๑๔}

^{๑๒} บุบผา อัครพิมาน, อ่างแล้ว เชียงอรุณที่ ๙ น.๑-๘, อ่างถึงใน, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙, ภาคภูมิ โภกะอินทร์, หลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายไทย, น.๒๑.

^{๑๓} บรรเจิด สิงคะเนติ, อ่างแล้ว เชียงอรุณที่ ๕, น.๑๖๗.

^{๑๔} บรรเจิด สิงคะเนติ, อ่างแล้ว เชียงอรุณที่ ๕, น.๑๖๗-๑๗๑.

๓. หลักข้อห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติ

ข้อห้ามในการเลือกปฏิบัติ หมายถึงว่า บุคคลไม่อาจได้รับการเลือกปฏิบัติอันทำให้บุคคลนั้นได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันเนื่องมาจากคุณสมบัติที่กำหนดไว้ และเหตุที่กำหนดไว้นั้นก็ได้แก่ตามมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติว่า

“การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อความศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้” ซึ่งการเลือกปฏิบัติอันทำให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันนั้นอาจเกิดจากการกระทำหรือละเว้นกระทำก็ได้ เป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาค แต่บางกรณีแล้วการปฏิบัติให้แตกต่างกันโดยอาศัยคุณสมบัติที่กำหนดไว้เหล่านั้น ก็อาจไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาคได้หากถือได้ว่าเป็นกรณีที่มีเหตุผลอันสมควร” เช่น การใช้ “อายุ” มาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดสิทธิเลือกตั้งมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี ที่ถือว่าไม่ขัดแย้งกับหลักเสมอภาค เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าสิทธิเลือกตั้งนั้นไม่อาจกำหนดให้กับคนทุกคนได้^{๑๕} เพราะสิทธิทางการเมืองดังกล่าวนั้นเป็นการกำหนดให้สิทธิโดยคำนึงถึงวิจารณ์ญาณในการตัดสินใจของบุคคล จึงจำเป็นต้องให้ถึงวัยที่มีวิจารณ์ญาณทางการเมืองอย่างเหมาะสมเสียก่อน

๔. การเลือกปฏิบัติที่ไม่ถือว่าขัดหรือแย้งต่อหลักความเสมอภาค

หลักความเสมอภาคในความหมายของนิติรัฐแบบเสรีนิยมดั้งเดิมนั้นมักจะมองหลักความเสมอภาคในเชิงรูปแบบเท่านั้น ในนิติรัฐนั้น ฐานะความเป็นอยู่ของคนในสังคมจะไม่ได้รับการพิจารณา กล่าวคือทุกคนเสมอภาคภายใต้กฎหมาย ด้วยเหตุนี้ความเสมอภาคที่เท่าเทียมหรือเสมอภาคกันตามรูปแบบดังกล่าวจึงนำไปสู่เสรีภาพที่ไม่มีขอบเขต ซึ่งความหมายของความเสมอภาคในนิติรัฐแบบดั้งเดิมจึงเป็นความเสมอภาคในทางรูปแบบตรงกันข้าม ในความหมายของสังคมนิติรัฐ (Sozialer Rechtsstaat) ความเสมอภาคมิได้มีความหมายเพียงรูปแบบตามกฎหมายเท่านั้น แต่ทว่าต้องเป็นความเสมอภาคในเสรีภาพตามความเป็นจริงด้วย กล่าวคือมีหน้าที่ต้องจัดการให้ผู้ที่มิฐานะอ่อนแอในสังคมมีเสรีภาพในความเป็นจริงและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายด้วยโดยไม่พิจารณาว่าแต่ละคนอยู่ในฐานะที่จะใช้สิทธิดังกล่าวได้หรือไม่ เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนได้ใช้สิทธิหน้าที่ที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ของตนเองอย่างเท่าเทียมกันและเสมอภาคกัน

^{๑๕} บรรเจิด สิงคะเนติ, อังแล้ว เจริญธรรมที่ ๙, น. ๑๖, อ้างถึงใน, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙, ภาคภูมิ โภคะอินทร์, หลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายไทย, น. ๒๓.

หลักความเสมอภาคตามคำวินิจฉัยและคำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติที่ไม่ถือ ว่าขัดหรือแย้งต่อหลักความเสมอภาค

หลักความเสมอภาคตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญ ได้วางแนวคำวินิจฉัยอันเกี่ยวกับหลักความเสมอภาคไว้ดังนี้
กรณีแรก ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในคำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๔๒ว่า การที่สถาบันการเงินคิดดอกเบี้ย
เกินกว่าอัตราที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้ไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาคตาม
รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เนื่องจากมาตรา ๓๐เป็นเรื่องการคุ้มครองเสรีภาพของปวงชนชาวไทยให้บุคคล
มีความเสมอภาคในทางกฎหมายและได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน แต่การคิดดอกเบี้ยเกินอัตรา
ที่กฎหมายกำหนดเป็นการกระทำโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบัน
การเงิน ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
พ.ศ. ๒๕๒๒ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย และโดยความ
เห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจทั้งนี้ไปไปตามภาวะเศรษฐกิจ ดังนั้นการคิดดอกเบี้ยตามพระราชบัญญัติ
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๓๕จึงมิใช่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็น
ธรรมตามมาตรา ๓๐

กรณีที่สอง ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในคำวินิจฉัยที่ ๓๗/๒๕๔๒ว่าการที่หน่วยงานของรัฐที่มีใช้
ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติต่อกิจการของหน่วยงานในลักษณะที่แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ใน
กฎหมายเกี่ยวกับแรงงานไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เนื่องจากเมื่อพิจารณาตาม
มาตรา ๓๐จะพบว่าเป็นหลักความเสมอภาคทางกฎหมายที่ห้ามมิให้มีการปฏิบัติที่แตกต่างกันระหว่าง
บุคคลที่มีสถานะเดียวกันโดยไม่มีเหตุอันควร เมื่อสำนักงานผู้ตรวจราชการแผ่นดินของรัฐสภาพมีลักษณะ
พิเศษเฉพาะในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมิใช่ส่วนราชการ มิใช่
รัฐวิสาหกิจ และมีได้เป็นหน่วยงานเอกชนอันจะต้องอยู่ภายใต้การบังคับกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานแล้ว
การปฏิบัติต่อกิจการของสำนักงานฯในลักษณะที่แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน
จึงเป็นการสมเหตุสมผล เหมาะกับสถานะของผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานฯ จึงไม่เป็นการเลือกปฏิบัติอัน
ขัดต่อรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๐

หลักความเสมอภาคตามคำพิพากษาศาลฎีกา

ศาลฎีกาได้พิพากษายืนยันถึงหลักความเสมอภาคของผู้มีสัญชาติไทยในการมีสิทธิใน
อสังหาริมทรัพย์ในคำพิพากษาที่ ๘๘๑/๒๕๔๕ว่าจำเลย (นายอำเภอสันป่าตอง) ได้เข้าใจผิดในข้อสำคัญ
ที่คิดไปว่า จำเลยมีอำนาจที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ใครๆซื้อที่ดินก็ได้ ซึ่งไม่ถูกต้องจำเลยหา
อำนาจเช่นนั้นไม่ กล่าวคือหากไม่มีกฎหมายให้อำนาจแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่หาอำนาจในการหน่วง
เหนี่ยวขัดขวางการขอจดทะเบียนนิติกรรมอันเป็นการจำกัดสิทธิของราษฎรได้ ซึ่งย่อมแสดงว่าคนไทย
ทุกคนย่อมมีสิทธิเสมอกันในอันที่จะถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินใดๆเว้นแต่จะมีกฎหมายห้าม

การนำหลักความเสมอภาคมาใช้ในระบบกฎหมายไทยในปัจจุบัน

พัฒนาการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักความเสมอภาคมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับพัฒนาการของระบบกฎหมายสมัยใหม่อย่างมาก การปรากฏตัวของกฎหมายสมัยใหม่ลักษณะที่สมบูรณ์เพียบพร้อมตามหลักวิชากฎหมายและเปี่ยมด้วยหลักเหตุผลตามหลักมนุษยธรรม การพัฒนาระบบกฎหมายของไทยนั้น อาจกล่าวได้ว่าเริ่มต้นตั้งแต่แผ่นดินพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ โดยในรัชสมัยของพระองค์ได้มีการประกาศใช้กฎหมายมากมาย กฎหมายที่ประกาศใช้เวลานั้นนอกจากจะเป็นกำหนดกฎหมายเกณฑ์เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่องแล้ว ประกาศส่วนหนึ่งจะแสดงถึงแนวพระราชดำริที่จะปรับค่านิยมของคนไทยให้เข้ากับคติในอารยะประเทศด้วย

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีการส่งนักกฎหมายไปศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษเป็นจำนวนมาก รวมทั้งพระราชโอรสของรัชกาลที่ ๕ พระองค์หนึ่ง คือ พระบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์พระองค์ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของกฎหมายไทย ได้ทรงศึกษาวิชากฎหมายที่ประเทศอังกฤษพระองค์ได้นำหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษมาใช้ในประเทศไทยหลายลักษณะด้วยกัน รวมทั้งได้ทรงนำมาสอนในโรงเรียนสอนกฎหมายที่พระองค์ทรงตั้งขึ้นมาด้วย ดังนั้นหลักกฎหมายก็ดี แนวความคิดของอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายก็ดี ก็ได้เข้ามาในประเทศไทยในช่วงนั้น รวมทั้งหลักแนวความคิดเรื่องความเสมอภาคเพื่อความเท่าเทียมของพลเมืองได้รับรู้กันมาโดยตลอดว่าได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษหรือได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดทางกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองทั้งสิ้น

หลักความเสมอภาคที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญปัจจุบัน

ได้มีการบัญญัติหลักความเสมอภาคทั่วไปไว้ในหมวด ๑ บททั่วไปมาตรา ๕ และมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งในรายละเอียดของมาตรา ๕ นั้น ได้กำหนดไว้ว่าประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใดย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน ในแง่นี้ มาตรา ๕ จึงเป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์แห่งรัฐว่ามุ่งหมายที่จะให้การคุ้มครองแก่ประชาชนชาวไทยทุกคนโดยไม่อาจเลือกปฏิบัติเนื่องจากเหตุโดยเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาของบุคคลได้ จะเห็นได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้รัฐต้องให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญต่อประชาชนชาวไทยทุกคนอย่างเสมอภาคกัน โดยมีอาจถือเอาความแตกต่างของบุคคลโดยเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนา มาเป็นเหตุให้มีการถือปฏิบัติให้แตกต่างกันได้

ดังนั้นหลักความเสมอภาคทั่วไปตามมาตรา ๕ จึงถือเป็นหลักความเสมอภาคของปวงชนชาวไทยเท่านั้น ส่วนมาตรา ๓๐ ที่ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

สาระสำคัญของหลักความเสมอภาคทั่วไปที่บัญญัติไว้ตามมาตรา ๕ และมาตรา ๓๐ มิได้เรียกร้องให้มีการปฏิบัติให้เหมือนกันในทุกกรณี แต่เรียกร้องมิให้มีการปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันให้แตกต่างกันอย่างอำเอใจหรือมิให้มีการปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญต่างกันให้เหมือนกันอย่างอำเอใจ นั่นเอง^{๑๖}

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาของผู้เขียนในเรื่องดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงขอสรุปและข้อเสนอแนะบางประการเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาหรือเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติพัฒนาระบบกฎหมายไทยได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การนำเอาหลักความเสมอภาคมาใช้ในระบบกฎหมายไทยก็คือนับตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นมา ที่ถือว่าเป็นพัฒนาที่สำคัญของการใช้และการตีความหลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายไทย การนำเอาหลักความเสมอภาคมาใช้ในระบบกฎหมายไทยแล้ว จะเห็นได้ว่าปัญหานั้นมิได้อยู่ที่การรับรองหรือการยอมรับซึ่งหลักกฎหมาย แต่สภาพปัญหาที่แท้จริงนั้นอยู่ที่การตีความหรือการนำเอาหลักความเสมอภาคมาใช้ขององค์กรตุลาการซึ่งทำหน้าที่ควบคุมหลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายเพื่อมุ่งลดความเหลื่อมล้ำของสังคมนั้นๆ

ผู้เขียนยังมีความคิดเห็นอีกว่า สำหรับกรณีของหลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายไทย ปัญหาจึงมิได้อยู่ที่ความจำเป็นการต้องแก้ไขบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แต่สภาพปัญหาที่แท้จริงนั้นอยู่ในส่วนของการตีความหรือการนำมาใช้ซึ่งหลักความเสมอภาค โดยเฉพาะในส่วนขององค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งหลายที่ต้องผูกพันต่อหลักความเสมอภาค และในส่วนองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมความชอบด้วยหลักความเสมอภาค

^{๑๖} ภาคภูมิ โภกะอินทร์, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙, หลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายไทย, น.๑๐๖.